

Utbildningsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Utbildningsnämnden

Datum:
2023-04-12

Diarienummer:
UBN-2023-00989

Handläggare:
Ingrid Holström, Avin Ali Akbar

Ersättning till förskolor utifrån öppethållande

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar

1. **att** införa en ändring i den extra ersättningen till förskolan utifrån öppethållande i enlighet med utredningens förslag. Förändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2024,
2. **att** beslutet gäller under förutsättning att finansiering ges i kommunfullmäktiges beslut om Mål och budget från och med 2024.

Ärendet

Utbildningsnämnden gav den 24 november 2022 utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en ersättningsmodell för förskolor på landsbygden inför arbetet med Mål och budget 2024. I förvaltningens förslag till beslut i samband med redovisning om förändrad modell för ersättning till landsbygdsskolor anges att ”En liknande problematik som finns för skolor belägna på landsbygden finns även för förskolor på landsbygden särskilt kopplat till verksamhetens öppettider. Den kommunala huvudmannen för förskola använder idag stadsbidrag för att ge förskolor på landsbygden extra finansiering.”

Utredningen visar att landsbygdskolornas utmaningar kommer från att de behöver ha längre öppethållanden och därmed behöver få sin personal att räcka över längre dagar. Förvaltningen föreslår därför en förändring i ersättningen för öppethållande och att mer ersättning ska ges till de förskolor som har många barn tidigt och sent. Förändringen förutsätter att resurser tillsätts i Mål och budget 2024.

Beredning

Ärendet har beretts i utbildningsförvaltningen.

Genom att förstärka ersättningen till förskolor som har öppet tidigt och sent på dagen ges möjlighet för förskolorna att stärka kvaliteten i undervisningen vilket gynnar barnen.

Förslaget har inga konsekvenser sett ur jämställdhets- eller näringslivsperspektivet.

Föredragning

Förvaltningen har utrett hur en ersättning kan se ut för att bäst gynna förskolor på landsbygden. Hela utredningen presenteras i bilaga 1.

Utredningen visar att många barn är på förskolan mellan 07:00-17:00 och att några av dessa barn behöver lämnas på förskolan innan kl 07:00 och/eller hämtas efter kl 17:00. Förslaget är att förskolor ges extra ersättning utifrån antal barn de har tidigt och sent, mer specifikt mellan kl 06:30-07:00 och/eller mellan 17:00-18:30, enligt nedan tabell.

Antal barn	Ersättning per hel timme
1 – 5 barn	360
6–10 barn	720
11–15 barn	1 080
16–20 barn	1 440
21–25 barn	1 800

Tabell 1 Ersättning per antal barn

Förändringen skulle innebära att förskolor som har många barn tidigt och sent också får en ersättning som motsvarar den extra personal som behöver finnas på plats de tiderna.

Ersättningen föreslås räknas upp utifrån rådande ekonomiskt läge i samband med det årliga beslutet om ersättningar till pedagogisk verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån förskolornas öppettider och med antagandet att förskolor i snitt har 6–10 barn under tidiga morgnar och 1–5 barn under sena eftermiddagar är den beräknade kostnadsökningen cirka 5,6 mkr. Det är kostnaden utöver den ersättning som idag ges för extra öppethållande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 12 april 2023
- Bilaga 1, utredning av ersättning till landsbygdsförskolor

Susana Olsson Casas
Utbildningsdirektör

Förvaltning eller nämnd eller enhet
Utredning, bilaga till tjänsteskrivelse

Datum:
2023-04-12

Diarienummer:
UBN-2022-03897

Handläggare:
Ingrid Holström, Avin Ali Akbar

Utredning av ersättning till landsbygdskolor

Utbildningsnämnden gav den 24 november 2022 utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en ersättningsmodell för förskolor på landsbygden inför arbetet med Mål och budget 2024. I förvaltningens förslag till beslut i samband med redovisning om förändrad modell för ersättning till landsbygdsskolor anges att ”En liknande problematik som finns för skolor belägna på landsbygden finns även för förskolor på landsbygden särskilt kopplat till verksamhetens öppettider. Den kommunala huvudmannen för förskola använder idag stadsbidrag för att ge förskolor på landsbygden extra finansiering.”

Behovet av förskolor på landsbygden

Enligt skollagen ska barn från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (8 kap. 5 § skollagen (2010:800)). Barnet ska erbjudas plats vid en förskolenhet så nära barnets eget hem som möjligt. Skälig hänsyn ska tas till barnets vårdnadshavares önskemål (8 kap. 15 § skollagen).

I *Landsbygdsprogram för Uppsala kommun 2017–2023* anges att viljeinriktningen är att det för flertalet prioriterade tätorter på sikt bör finnas barnomsorg och skola upp till minst årskurs 3. I Mål och budget 2023, under fokusmål 2 anges att ”Villkoren för att leva, verka och bo i olika bygder och små tätorter skiljer sig från förhållandena i staden. Förutsättningar för mötesplatser, affärer, skolor, arbetsplatser och kommunikationer ska vara god på Uppsalas landsbygder.”

Kommunen har både en skyldighet och en viljeriktning att erbjuda en förskola så nära barnets eget hem som möjligt, även för familjer som är bosatta på landsbygden.

Det finns i dagsläget 49 förskolor belägna på landsbygden. Landsbygden är definierat som område utanför stadsgränsen. Av dessa drivs 25 förskolor i kommunal regi och 24 förskolor i enskild regi. En av de enskilda förskolorna som är belägen på landsbygden har egen kö till sina platser. Se karta över stadsgräns och förskolor på landsbygden, bilaga 1.

Landsbygdsförskolors behov av ersättning

Grunden till utredningen om landsbygdsförskolors behov av extra ersättning är att det framförts att det innebär merkostnader att bedriva förskola på landsbygden.

Merkostnaderna uppges bero på att förskolor belägna på landsbygden exempelvis:

- Behöver ha längre öppethållande utifrån att vårdnadshavarna ofta har längre restid mellan hemmet och arbetsplatsen,
- har svårare att rekrytera personal och vikarier vilket kan leda till att de behöver ge befintlig personal ersättning för övertid,
- Har svårare att samverka med andra förskolor under exempelvis sommar och ledigheter runt jul.

Den kommunala förskolan omfördelar redan idag medel utifrån landsbygdsförskolors och små förskolors öppethållande och personalbehov. Totalt är det 27 förskolor som får ta del av den omfördelningen varav två förskolor är både små och finns på landsbygden.

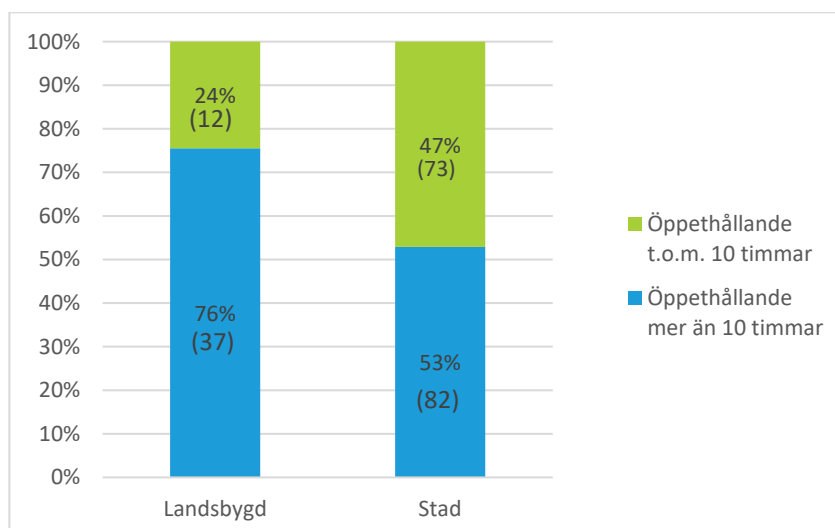
Vårdnadshavares behov av förskola

Vid ansökan om plats i förskola anger vårdnadshavare vilken vistelsetid för barnet de är i behov av, det vill säga hur många timmar per vecka de kan behöva ha barnet på förskolan. Antagning förskola bedömer och beslutar om barnets rätt till vistelsetid. Vårdnadshavarna ska därefter ange vilket schema barnet ska ha, när barnet ska lämnas och hämtas under veckodagarna. Den totala tiden som barnet vistas på förskolan utifrån schemat får inte överskrida den godkända vistelsetiden. Det är förskolorna själva som samlar in och administrerar vårdnadshavarnas scheman. Förskolorna administrerar vårdnadshavarnas scheman på olika sätt.

Förskolornas öppettider styrs utifrån vårdnadshavarnas scheman för sina barn. Förskolan är skyldig att reglera sina öppettider och schemalägga sin personal utifrån hur många barn som är på förskolan olika tider på dagen.

Förskolorna redovisar i dag sina öppettider till utbildningsförvaltningen. Förvaltningen kontrollerar även förskolornas angivna öppettider på deras hemsidor.

En större andel av förskolorna som är belägna på landsbygden behöver ha öppet över 10 timmar jämfört med andelen förskolor belägna inom stadsgränsen (se figur 1).

Figur 1 Förskolors öppettider på landsbygden jämfört med staden

Tabellen nedan visar samtliga förskolor i kommunen och deras öppettider. (se tabell 1 nedan).

Öppettid i timmar	Total antal förskolor	Fristående/ kommunala	Varav belägna på landsbygden
Under 10 timmar	6	Fristående: 6 Kommunala: 0	Fristående: 0 Kommunala: 0
10 timmar	78	Fristående: 61 Kommunala: 17	Fristående: 10 Kommunala: 1
Över 10 timmar men under 12 timmar	112	Fristående: 41 Kommunala: 71	Fristående: 14 Kommunala: 22
12 timmar	8	Fristående: 1 Kommunala: 7	Fristående: 0 Kommunala: 2
Totalt	204	Fristående: 109 Kommunala: 95	Fristående: 24 Kommunala: 25

Tabell 1 Förskolornas öppettider 2023

Uppsala kommuns definition av dagtid

I utbildningsnämndens *Kriterier för förskola och pedagogisk omsorg* anges att ”Förskola som bedriver kvälls-, natt- och helgomsorg erbjuder omsorg från klockan 18.30 till 06.30 vardagar samt dygnet runt helger inklusive julafton, nyårsafton och midsommarafton.”

I dokumentet för ersättningar för pedagogisk verksamhet står det att en timersättning ges för öppethållande över 10 timmar per dag, *dagtid 06:30-18:30*.

Definitionen av dagtid kan utifrån ovanstående anges till tid mellan kl. 06:30-18:30.

Förskolornas nuvarande ersättning

Ersättningen till förskolan kan enkelt beskrivas som en ersättning i tre nivåer.

- Grundbelopp
 - För öppethållande 10 timmar/dag.
 - Grundbeloppet reduceras med 5 % per timme för det antal timmar som understiger 10 timmar/dag.
- Ersättning för öppethållande som överstiger 10 timmar/dag
 - Per dag, dagtid kl. 06:30-18:30.
 - Ersättningen är 359 kr/timme och förskola för tid utöver 10 timmar, utifrån reell tid (15 min, 30 min, 45 min eller 60 min).
- Ersättning för barn som har rätt till omsorg på obekväm arbetstid under tid då förskola inte erbjuds
 - Nätter och kvällar (kl.18.30-06.30) och helger
 - Ersättningen är 480 kr/timme för 1- 5 barn utifrån reell tid (15 min, 30 min, 45 min eller 60 min) och ökar därefter utifrån antal barn.
 - Vårdnadshavarna ansöker hos utbildningsförvaltningen om att få ha sina barn på förskola sådan obekväm tid, beslut skickas till vårdnadshavarna och förskolan. Förskolan rekviderar beloppet varje månad från förvaltningen.
 - Vårdnadshavarna kan även få beslut om sådan omsorg på den förskola barnet går på för tid mellan 06.00-06.30 och/eller 18.30-19.00. Då ges förskolan ersättning enligt ovan.

Förslag till förändrad ersättning till förskolan

Utifrån utredningen konstaterar förvaltningen att det främst är kravet på öppethållande som innebär merkostnader för förskolor på landsbygden. Det är vanligare att förskolor på landsbygden behöver ha öppet längre på grund av vårdnadshavarnas längre pendlingstider mellan hemmet och arbetsplatsen. Det är dock en merkostnad som de delar med fler förskolor oavsett var de är belägna. Det går inte heller att se att det endast är de små förskolorna som har behov av ersättning vid långa öppettider. Merkostnaden för långa öppettider är den samma för samtliga förskolor. Alla förskolor som behöver ha öppet tidiga morgnar, sena kvällar och långa dagar behöver få sin grundbemanning att räcka för det.

Förvaltningen har jämfört en rad olika alternativa ersättningar, exempelvis att höja grundbeloppet till samtliga förskolor, att ge en extra ersättning till landsbygdsförskolor, till små förskolor och små förskolor på landsbygden. Inget av dessa alternativ ger den effekt som är önskvärd nämligen extra ersättning till de förskolor som utifrån vårdnadshavarnas behov och scheman, behöver ha öppet tidigt, sent och långa dagar.

Förvaltningen föreslår därför att förändra den nuvarande ersättningen för extra öppethållande. Förvaltningen bedömer att det är det bästa sättet att värna om de förskolor som är belägna på landsbygden. Förvaltningen har gjort stickprov på hur många barn som är schemalagda vilka tider och det verkar vara vanligt att de flesta barnen är på förskolan mellan 07.00-17.00. Det innebär att det är dessa tider som mest personal behöver vara schemalagd och tider därutöver som mer personal kan behöva finnas utifrån antal barn.

Förslaget innebär att ersättningen för tidigt och sent öppethållande utformas enligt följande:

- Extra ersättning ges för tid mellan 06.30 – 07.00 och mellan 17.00-18.30, för varje halvtimme.
- Ersättningen ges utifrån antal barn som vistas på förskolan dessa tider (se tabell 2).
- Förskolorna meddelar utbildningsförvaltningen hur många barn som vistas på förskolan dessa tider, utifrån sina egna scheman och vårdnadshavarnas behov.
- Ersättningen föreslås baseras på en genomsnittlig lön för en förskollärare per timme.
- Ersättningen räknas upp utifrån rådande ekonomiskt läge i samband med det årliga beslutet om ersättningar till pedagogisk verksamhet.

Antal barn	Ersättning per hel timme
1 – 5 barn	360
6–10 barn	720
11–15 barn	1 080
16–20 barn	1 440
21–25 barn	1 800

Tabell 2 Ersättning per antal barn

Fördelen med den förändrade ersättningen är att förskolor som har många barn på plats tidiga morgnar och/eller sena eftermiddagar gynnas. Ersättningen tar hänsyn till antal barn eftersom det krävs mer personal desto fler barn som har behov av att komma tidigt eller vara kvar sent på förskolan.

Nackdelen är att den nuvarande administrationen för att inhämta förskolornas öppettider kvarstår.

Ekonomiska konsekvenser

Utifrån förskolornas öppettider och med antagandet att förskolor i snitt har 6–10 barn under tidiga morgnar och 1–5 barn under sena eftermiddagar är den beräknade kostnadsökningen cirka 5,6 mkr. Det är kostnaden utöver den ersättning som idag ges för extra öppethållande. Ersättningen är beräknad på förskollärares snittlön.

Bilaga 1 – Karta över förskolor inom och utanför stadsgränsen

